

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Процес державотворення в Україні органічно пов'язаний з утвердженням нової системи духовних цінностей, серед яких найвищою є Людина, Права Людини, куди входять – індивідуальна свобода особистості, соціально-економічні права, право на життя і на сприятливе середовище перебування.

На думку Л. Твердохліб, стає очевидною об'єктивна потреба цілеспрямованої діяльності всіх соціальних інститутів держави в галузі правового виховання й правової культури всіх без виключення громадян. Це значно актуалізує психолого-педагогічні дослідження проблем виховання правової культури учнівської молоді, і, особливо, старшокласників. Саме в цей віковий період визначаються ціннісні орієнтації особистості, вибір сенсу життя, формуються ідеали й прагнення до самовизначеності, самодетермінації, йде активний процес становлення соціальної зрілості. Проте, старшокласникам притаманні також і такі вікові особливості, як індивідуалізм, вузький практицизм, відкритість негативним впливам. Тому виховання правосвідомості, правової відповідальності, соціально значущої поведінки в цьому віці набуває особливого значення [3, с. 2].

Українські вчені достатньо активно здійснюють наукові дослідження щодо вивчення проблем правового виховання учнів, пошуку оптимальних та результативних шляхів його здійснення, обґрунтовують способи актуалізації правових знань та вивчають шляхи й методи правового виховання молоді. Серед них слід відзначити дослідження Г. Давидова, М. Городиського, О. Міцкевича, М. Подберезького, А. Стаканкова, О. Татаринцевої, Л. Твердохліб та ін. Аналіз їх праць дав можливість М. Кащук зробити узагальнення, що у сучасних дослідженнях розкрито актуальність правового виховання та освіти громадян; обґрунтовано принципи і шляхи правового виховання в умовах сьогодення, доведено необхідність поширення правових знань серед школярів для розбудови громадського суспільства, проаналізовано внесок громадських та суспільних організацій для формування правосвідомості громадян тощо [1, с. 25].

Сьогодні в Україні нормативну базу реалізації правового виховання школярів обґрунтовано у Національній доктрині розвитку освіти, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Національній програмі правової освіти населення тощо. У документах відображено вимоги до формування високого рівня компетентності учнів у сфері прав людини і громадянина України, передбачено заходи, спрямовані на формування ціннісних орієнтирів школярів та активної позиції учнівської молоді як суб'єкта громадянського суспільства [2, с. 4–5].

Освіта з прав людини в старшій школі зазвичай виступає як навчання

учнів різного віку прав людини, що має на меті формування названих знань, навичок, цінностей та громадянської участі.

Навчання прав людини в загальноосвітній школі є складовою громадянської освіти, що має на меті надання учням знань про права, свободи й обов'язки людини, механізми їх захисту відповідно до чинних міжнародних та національних нормативних актів, формування в учнів навичок реалізації та захисту прав людини, ціннісних установок щодо важливості поваги до прав людини й необхідності виконання відповідних обов'язків як умови функціонування громадянського суспільства і демократичної правової держави. Результатом освіти для прав людини може стати формування компетентності особистості у сфері прав людини як складової її громадянської компетентності [2, с. 16].

Першочерговим завданням правового виховання є організація виховання учнів на засадах пріоритету прав і свобод людини, єдності прав і обов'язків; відновлення й удосконалення форм шкільного самоврядування, яке розвиває в учнів ініціативу, почуття відповідальності, поваги до прав людини.

Однією з важливих причин актуалізації правового виховання старшокласників є протиправна поведінка неповнолітніх, яка згодом призводить до злочинів. Вона залежить від таких факторів, як: незнання законів молоддю, негативного впливу оточення на формування правильного світогляду, соціальний та економічний розвиток суспільства, що не завжди підпорядкований правовим та моральним нормам.

Правове навчання і виховання мають бути взаємопов'язаними. Учні повинні усвідомити, що здійснення певних прав неможливе без певних обов'язків перед людьми, що їх оточують. Завдання школи полягає в тому, щоб процес правової освіти і правового виховання був безперервним.

Отже, правове виховання можна визначити як цілеспрямований і планомірний вплив на свідомість і поведінку людини з метою формування відповідних правових установок, принципів, понять, що забезпечують необхідні умови для її особистісного розвитку, підготовки до активної життєдіяльності та суспільного життя. Правове виховання є одним із напрямків загального процесу виховання, що містить у собі правову освіту, формування активної позиції щодо протиправних та антигромадських дій, виховання поваги до чинних законів і норм права.

З метою визначення умов ефективності правового виховання старшокласників подальші наукові розвідки необхідно спрямувати у аспект виокремлення форм та методів правового розвитку учнів й експериментальної їх перевірки.

Список використаних джерел:

1. Кащук М. Г. Формування правової культури старшокласників у навчальних закладах нового типу / М. Г. Кащук // Педагогічний альманах. 2014. – Вип. 23. – С. 24–28.

2. Святокум О. Є. Наступність у навчанні прав людини учнів початкової і основної школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / О. Є. Святокум. – К., 2009. – 19 с.
3. Твердохліб Л. В. Формування правової культури старшокласників у навчальних закладах нового типу : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Л. В. Твердохліб. – Луганськ, 1999. – 17 с.